

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου "Για την κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης "για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας των τέκνων και για την αποκατάσταση της επιμέλειάς τους"

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Με το παρόν σχέδιο νόμου προτείνεται η νομοθετική κύρωση της σύμβασης για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας των τέκνων και για την αποκατάσταση της επιμέλειάς τους, που υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 20 Μαΐου 1980, και άρχισε να ισχύει από την 1η Σεπτεμβρίου 1983. Η Ελλάδα την υπέγραψε στις 20.5.1980.

Η σύμβαση αυτή καταρτίστηκε από Επιτροπή εμπειρογνομονων του Συμβουλίου της Ευρώπης υπό την προεδρία του Έλληνα καθηγητή κ. Γ. Κουμάντου.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ασχολήθηκε με το θέμα μετά από πρόταση του Αυστριακού Υπουργού Δικαιοσύνης, γιατί διαπίστωσε ότι η σύμβαση της Χάγης της 6.10.1961, που αφορά την αρμοδιότητα των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο σε θέματα προστασίας ανηλίκων, δεν περιέχει διατάξεις που να εγγυώνται την εκτέλεση των αλλοδαπών αποφάσεων στα θέματα αυτά. Επιπλέον, πολλά κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν έχουν επικυρώσει τη σύμβαση της Χάγης.

Ο στενότερος σύνδεσμος μεταξύ των 21 κρατών του Συμβουλίου της Ευρώπης επέβαλε τη θέσπιση κοινών διατάξεων στο θέμα της αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών αποφάσεων για την επιμέλεια των τέκνων, γιατί το δικαίωμα της επιμέλειας δεν μπορεί να κατοχυρωθεί όταν οι αποφάσεις που το αναγνωρίζουν δεν είναι δυνατόν να εκτελεσθούν στο εξωτερικό.

Η σύμβαση αποβλέπει στην αντιμετώπιση καταστάσεων που δημιουργούνται από ένα δυσάρεστο φαινόμενο που τείνει να πάρει επικίνδυνες διαστάσεις. Πρόκειται για τις περιπτώσεις όπου τα ανήλικα παιδιά γονέων που βρίσκονται σε διάσταση ή έχουν χωρίσει με διαζύγιο γίνονται, σε διάφορες χώρες, αντικείμενο αντιφατικών δικαστικών αποφάσεων σχετικά με την επιμέλειά τους. Η πιο συνηθισμένη μορφή αυτού του φαινομένου είναι η ακόλουθη: ενώ το ανήλικο παιδί βρίσκεται στην επιμέλεια του ενός γονέα, εγκατεστημένο στο α' κράτος (συνήθως στο κράτος της ιθαγένειας του γονέα αυτού), ο άλλος γονέας, ύστερα από απαγωγή ή από νόμιμη προσωρινή επίσκεψη του παιδιού στο κράτος όπου αυτός ζει (συνήθως το κράτος της δικής του ιθαγένειας) πετυχαίνει την έκδοση μιας δικαστικής απόφασης που του αναθέτει την επιμέλεια. Έτσι το ανήλικο παιδί καταλήγει να βρίσκεται, κατά τρόπο τυπικά νόμιμο, κάτω από την επιμέλεια και του ενός και του άλλου γονέα με αποτέλεσμα μία διεκδικητική βλαβερή για την ψυχική του υγεία και τα γενικότερα συμφέροντά του.

Για τη χώρα μας είναι χρήσιμη η κύρωση της σύμβασης, γιατί τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση των περιπτώσεων απαγωγής τέκνων από και προς την Ελλάδα.

Σημαντικό στοιχείο για την ισχύ της σύμβασης θεωρείται το γεγονός ότι μπορούν να προσχωρήσουν σ'αυτήν και άλλες χώρες, που δεν είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, και έτσι να διευρυνθεί ο κύκλος των κρατών στα οποία οι σχετικές αποφάσεις επιμέλειας τέκνων θα αναγνωρίζονται και θα εκτελούνται.

Στη σημερινή εποχή που η έννοια του κοινωνικού κράτους κερδίζει συνεχώς έδαφος η σύμβαση αυτή έχει πολλά να προσφέρει προς αυτήν την κατεύθυνση, αφού παρέχεται στο κράτος η δυνατότητα να ασκεί ορισμένα δικαιώματα

και να ενεργεί ορισμένες πράξεις που σύμφωνα με το αστικό δίκαιο (ουσιαστικό και δικονομικό) ανήκουν αποκλειστικά σ' όποιον έχει έννομο συμφέρον. Από την άποψη αυτήν η σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης μοιάζει με τη σύμβαση του ΟΗΕ για την απόδοση διατροφής στο εξωτερικό (Νέα Υόρκη 20.6.1956) που η Ελλάδα κύρωσε με το Ν.Δ. 4421/1964 (ΦΕΚ 215/1964).

Η αιτιολογική έκθεση βασίζεται στην αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει τη σύμβαση και η οποία έχει συνταχθεί από την ίδια Επιτροπή εμπειρογνομονων του Συμβουλίου της Ευρώπης που την καταρτίσε.

Ι. Γενικές παρατηρήσεις

Η σύμβαση αφορά διάφορες περιπτώσεις που αναφέρονται στο δικαίωμα της επιμέλειας και προβλέπει ειδικές ρυθμίσεις για αυτές.

Οι περιπτώσεις και ρυθμίσεις είναι οι ακόλουθες:

α) Μετακίνηση ενός τέκνου χωρίς δικαίωμα όταν οι δύο γονείς και το τέκνο έχουν ως μοναδική υπηκοότητα εκείνη του κράτους στο οποίο έχει εκδοθεί η απόφαση για το δικαίωμα της επιμέλειας και επιπλέον το τέκνο έχει τη συνήθη διαμονή του στο ίδιο κράτος, μη επαναπατρισμός ενός τέκνου μετά από μια περίοδο παραμονής στο εξωτερικό, κατά παράβαση μιας συμφωνίας επικυρωμένης από την αρμόδια αρχή ή μιας απόφασης της αρμόδιας αρχής που αναφέρεται στο δικαίωμα επικοινωνίας. Αυτές οι περιπτώσεις καλύπτονται από το άρθρο 8 και, εφόσον η αίτηση υποβάλλεται μέσα σε βραχύ χρονικό διάστημα, δηλαδή μέσα σε έξι μήνες από την ημέρα που έλαβε χώρα η μετακίνηση ή δεν πραγματοποιήθηκε ο επαναπατρισμός, τότε η επιμέλεια πρέπει να αποκατασταθεί αμέσως και να μην εξαρτάται από άλλες προϋποθέσεις εκτός από τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών που προβλέπονται για τις περιπτώσεις αυτές.

β) Μετακίνηση χωρίς δικαίωμα, όταν δεν συντρέχει μια από τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρ. 1 του άρθρου 8 (κοινή υπηκοότητα, συνήθης διαμονή στο κράτος που εξέδωσε την αρχική απόφαση), αλλά η αίτηση έχει υποβληθεί μέσα σε έξι μήνες από την ημέρα που έλαβε χώρα η μετακίνηση χωρίς δικαίωμα. Η περίπτωση αυτή, που καλύπτεται από το άρθρο 9, επιβάλλει την αποκατάσταση της επιμέλειας που δεν μπορεί να απορριφθεί παρά μόνον για ορισμένους λόγους. Οι λόγοι αυτοί αναφέρονται γενικά στο σεβασμό των δικαιωμάτων της υπεράσπισης και των αποφάσεων που έχουν ήδη εκδοθεί στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση.

γ) Όλες οι λοιπές περιπτώσεις, που καλύπτονται από το άρθρο 10, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι περιπτώσεις όπου το αίτημα υποβάλλεται μετά την πάροδο έξι μηνών. Σ' αυτές οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για τον επαναπατρισμό είναι πολύ περισσότερες, επειδή το τέκνο το πιθανότερο είναι ότι έχει ενσωματωθεί στο περιβάλλον στο οποίο έχει ήδη μετακινηθεί.

Με σκοπό να γίνει αποδεκτή η σύμβαση από όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό κρατών δίνεται η δυνατότητα, σε όσα κράτη το επιθυμούν, να διατυπώσουν επιφυλάξεις σύμφωνα με το άρθρο 17, οι οποίες μπορεί να αφορούν την εφαρμογή των προϋποθέσεων που περιγράφονται στην προηγούμενη παράγραφο (γ) στη μια ή στην άλλη ή και στις δύο περιπτώσεις που αναφέρονται στις παραπάνω παραγράφους (α) και (β).

ΙΙ. Ειδικότερα κατ' άρθρο προβλέπονται τα εξής:

Άρθρο 1

Αυτό το άρθρο περιλαμβάνει τους ορισμούς των εννοιών που χρησιμοποιούνται στη σύμβαση.

Ο λόγος για τον οποίο η ηλικία των 16 ετών τέθηκε ως όριο για το χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως 'τέκνου' είναι ότι μια απόφαση σχετική με την επιμέλεια δύσκολα θα μπορούσε να εκτελεστεί χωρίς τη θέληση ενός τέκνου που έχει υπερβεί την ηλικία αυτήν και ακόμη γιατί, μετά απ' αυτήν, έχει μικρότερη ανάγκη προστασίας από παράνομες μετακινήσεις. Η προϋπόθεση της ηλικίας πρέπει να συντρέχει με το δικαίωμα του να ορίζει το ίδιο τον τόπο της διαμονής του.

Στα περισσότερα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης οι αποφάσεις σε θέματα επιμέλειας εκδίδονται από τα δικαστήρια. Υπάρχουν όμως ορισμένα κράτη-μέλη, όπως η Δανία, η Νορβηγία και η Ελβετία, όπου η εξουσία αυτή δίνεται και σε διοικητικές αρχές. Ο καθορισμός της έννοιας 'Αρχή' λαμβάνει υπόψη το γεγονός αυτό.

Η υπηκοότητα και η συνήθης διαμονή δεν καθορίζονται από τη σύμβαση και πρέπει να εκτιμώνται σύμφωνα με το δικαίο κάθε συμβαλλόμενου κράτους. Αναφορικά με τη συνήθη διαμονή του τέκνου, είναι εν τούτοις δυνατό να γίνει παραπομπή στους κανόνες 7-11 της Απόφασης (72) 1 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, σχετικά με τον καθορισμό των νομικών εννοιών της 'κατοικίας' και 'διαμονής'.

Για την εφαρμογή της σύμβασης είναι αδιάφορο αν εκείνος στον οποίο ανατίθεται η επιμέλεια ή από τον οποίο αφαιρείται είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ίδρυμα ή αρχή.

Ο ορισμός των αποφάσεων των σχετικών με την επιμέλεια περιλαμβάνει επίσης το δικαίωμα της επικοινωνίας, που ρυθμίζεται από το άρθρο 11. Μια απόφαση που περιορίζεται στο να διατάξει την επιστροφή του τέκνου στο χώρο όπου βρισκόταν πριν τη μετακίνηση, αποτελεί επίσης απόφαση σχετική με την επιμέλεια. Οι αποφάσεις αυτές πρέπει να προέρχονται από ένα συμβαλλόμενο κράτος. Αυτό προκύπτει από το άρθρο 7 και την όλη δομή της σύμβασης.

Η σύμβαση δεν εφαρμόζεται στις αποφάσεις που δεν αφορούν τη φροντίδα του προσώπου του τέκνου, το δικαίωμα καθορισμού της διαμονής του ή το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας. Δεν μπορεί, κυρίως, να εφαρμόζεται στις αποφάσεις που αφορούν μόνο τη νομική αντιπροσώπηση αυτή καθ' εαυτή, ή τη συναίνεση που πρέπει να δοθεί σε μια περιουσιακή υπόθεση. Εξυπακούεται βεβαίως ότι, όταν μια απόφαση για τη νόμιμη αντιπροσώπηση επιφέρει άμεσα αποτελέσματα στην απονομή ή την άσκηση του δικαιώματος της επιμέλειας εμπίπτει, ως προς αυτό τα σημεία, στο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης ('απόφαση σχετική με την επιμέλεια'). Σ' αυτήν την περίπτωση εναπόκειται στον αιτούντα την αναγνώριση ή την εκτέλεση να αποδείξει ενώπιον του δικαστηρίου προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση ότι ο νομος που εφαρμόστηκε από το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, όταν εκρίνε το θέμα της νόμιμης αντιπροσώπησης, δημιουργεί, δυναμει αυτής της απόφασης του δικαστηρίου, δικαιώματα ή υποχρεώσεις σε θέματα επιμέλειας.

Ο όρος 'φροντίδα του προσώπου του τέκνου' πρέπει να περιλαμβάνει κυρίως, τη φυσική, ιατρική, ηθική και πνευματική φροντίδα, καθώς και την εκπαίδευση γενικά, συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης ή φοίτησης σε ειδικό σχολείο. Επειδή όμως οι καταστάσεις μπορεί να ποικίλλουν σημαντικά, κρίθηκε προτιμότερο να μη δοθεί ένας ρητός ορισμός. Γι' αυτό το λόγο τα δικαστήρια του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση είναι αρμόδια να αποφασίσουν αν ορισμένες ενέργειες ή αποφάσεις του προσώπου που έχει την επιμέλεια πρέπει να θεωρούνται ότι αποτελούν μέρος αυτής της φροντίδας προς το τέκνο, με αποτέλεσμα μια απόφαση του δικαστηρίου της χώρας προελευσεως να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης.

Ο ορισμός της μετακίνησης χωρίς δικαίωμα, η οποία

προϋποθέτει την ύπαρξη μιας απόφασης σχετικής με την επιμέλεια, δεν αποκλείει την εφαρμογή της σύμβασης στις περιπτώσεις όπου, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, η επιμέλεια παραχωρείται εκ του νόμου (EX LEGE). Πράγματι, οι περιπτώσεις αυτές μπορούν να καλύπτονται με την εφαρμογή του άρθρου 12.

Άρθρο 2

Το άρθρο 2 καθιερώνει τη νομική συνεργασία μεταξύ των κρατών διαμέσου των κεντρικών αρχών που ορίζονται για το σκοπό αυτόν από κάθε συμβαλλόμενο κράτος. Τα πρόσωπα που επιθυμούν να επιτύχουν σε ένα άλλο συμβαλλόμενο κράτος την αποκατάσταση της επιμέλειας ή την αναγνώριση ή την εκτέλεση μιας απόφασης μπορούν να απευθύνονται στην κεντρική αρχή κάθε συμβαλλόμενου κράτους. Αυτό δεν τα εμποδίζει να προσφύγουν απ' ευθείας στα δικαστήρια του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, χωρίς τη μεσολάβηση μιας κεντρικής αρχής.

Άρθρο 3

Η συνεργασία που καθιερώνεται ε φέρεται στο συντονισμό τόσο μεταξύ των κεντρικών αρχών όσο και μεταξύ των αρμόδιων εσωτερικών αρχών. Ο αντικειμενικός σκοπός αυτού του άρθρου είναι να μην περιορίζονται οι αρχές αυτές στις εθνικές απόψεις όταν επιλαμβάνονται των σχετικών υποθέσεων, αλλά να λαμβάνουν υπόψη επίσης και διεθνή στοιχεία. Αυτή η συνεργασία θα οδηγήσει σε επιτάχυνση των διαδικασιών.

Άρθρο 4

Το άρθρο 4 περιγράφει τα καθήκοντα που ανατίθενται στην αιτούσα κεντρική αρχή. Ο αιτών μπορεί να απευθύνεται σε οποιαδήποτε κεντρική αρχή. Η λύση αυτή υιοθετήθηκε για το συμφέρον του αιτούντος, επειδή μόνον ο ίδιος, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων (μετακόμιση, διακοπές κ.λπ.), είναι σε θέση να γνωρίζει καλύτερα σε ποιά αρχή πρέπει να απευθυνθεί.

Έργο της αιτούσας κεντρικής αρχής είναι να εξακριβώσει αν τα έγγραφα προς διαβίβαση είναι πλήρη και σύμφωνα με τους απαιτούμενους τύπους. Αυτό σημαίνει, κυρίως, ότι η κεντρική αρχή δεν είναι υποχρεωμένη να διαβιβάζει τα έγγραφα στην κεντρική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση στις περιπτώσεις που είναι φανερό ότι η απόφαση δεν μπορεί να αναγνωρισθεί ή να εκτελεσθεί στο κράτος αυτό.

Αν και η παράγραφος 4 επιτρέπει στην αρχή προς την οποία απευθύνεται η αίτηση να αρνείται να ενεργήσει αν οι όροι που προβλέπονται από τη σύμβαση δεν πληρούνται, μπορεί, παρ' όλα αυτά, πάντοτε η κεντρική αρχή να προσφέρει αρωγή σε διαδικασίες που μπορεί να γίνουν δεκτές βάσει άλλων λογών. Αυτή είναι κυρίως η περίπτωση που διενεργούνται δικαστικές πράξεις βάσει διεθνών συμφωνιών που επιτρέπουν την αναγνώριση και την εκτέλεση, την εφαρμογή των οποίων εγγυάται το άρθρο 19.

Άρθρο 5

Δυναμει του άρθρου 5 η κεντρική αρχή του κράτους, προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, έχει το δικαίωμα να προσφύγει απ' ευθείας στις αρμόδιες υπηρεσίες του, όπου αυτό ενδείκνυται.

Η διαταγή της παρ 1 του άρθρου αυτού, η οποία υποχρεώνει την κεντρική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για

να ανακαλύπτεται ο τόπος όπου βρίσκεται το τέκνο, αφορά τις έρευνες που έχουν γίνει στο έδαφος του κράτους αυτού. Είναι μιν δυνατό σε ένα πρόσωπο, που έχει χάσει τα ίχνη ενός τέκνου του οποίου η επιμέλεια αποτέλεσε αντικείμενο μιας δικαστικής απόφασης, να απευθύνεται στις κεντρικές αρχές όλων των συμβαλλόμενων κρατών με την ελπίδα ότι μια από αυτές θα είναι σε θέση να ξαναβρεί τα ίχνη του τεκνου, στην πράξη όμως φαίνεται πολύ λίγο πιθανό ότι το πρόσωπο αυτό θα επιθυμεί να κάνει αίτηση στην κεντρική αρχή ενός συγκεκριμένου κράτους αν δεν υπάρχει κάποια ένδειξη που να του επιτρέπει να υποθέσει ότι το τέκνο ίσως βρίσκεται στο έδαφος αυτού του κράτους. Η κεντρική αρχή πρέπει να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της από τη νομοθεσία του κράτους για να ανακαλύψει τον τόπο όπου βρίσκεται το τέκνο.

Η υποχρέωση της κεντρικής αρχής του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, βάσει της παραγράφου 1γ, έχει ευρεία έννοια και καλύπτει όχι μόνον την περιγραφή του τύπου εκτέλεσως με την τεχνική του όρου έννοια, αλλά επίσης και την αποκατάσταση της επιμέλειας όπως προβλέπεται στο άρθρο 8.

Βάσει της παραγράφου 3, αν ο αιτών προσέφυγε σε μια κεντρική αρχή, δεν θα επιβαρυνθεί με καμιά δαπάνη ακόμη και αν απορριφθεί η αίτηση. Η λύση αυτή υιοθετήθηκε γιατί σε πολυάριθμες περιπτώσεις, στις οποίες η σύμβαση προκειται να εφαρμοστεί, η οικονομική κατάσταση των ενδιαφερόμενων προσώπων είναι ασθενής. Έγινε όμως εξαίρεση για τα έξοδα επαναπατρισμού, που δεν τα επωμίζεται το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση.

Σύμφωνα με την παράγραφο 4, η κεντρική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, επιβαρύνεται με νέα καθήκοντα στις περιπτώσεις όπου οι προσπάθειες που κατέβαλε επ'ονόματι του αιτούντος δεν είχαν επιτυχία, αλλά κατέληξαν στην απόρριψη της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης. Σε ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις, είναι πιθανό ο αιτών να έχει συμφερον να αρχίσει μια νέα διαδικασία σχετικά με την επιμέλεια του τέκνου. Στις περιπτώσεις αυτές η κεντρική αρχή υποχρεώνεται να πράξει ότι είναι δυνατό για την εξασφάλιση της αντιπροσώπευσης του αιτούντος στη διαδικασία αυτήν. Έτσι, για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις η κεντρική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση θα μπορεί να ενεργήσει με τη μεσολάβηση της εισαγγελικής αρχής.

Άρθρο 6

Αυτό το άρθρο ρυθμίζει το θέμα των μεταφράσεων των εγγράφων. Οι ανακοινώσεις πρέπει να αποστέλλονται είτε στη γλώσσα ή σε μια από τις επίσημες γλώσσες του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, είτε στα γαλλικά ή στο αγγλικά είτε να συνοδεύονται από μετάφραση σε μια από αυτές τις γλώσσες. Το σύστημα αυτό συντελεί στην επιτάχυνση της εκτέλεσης των αποφάσεων. Οι κανόνες αυτοί υιοθετήθηκαν ήδη από ορισμένο αριθμό διεθνών συμφωνιών του Συμβουλίου της Ευρώπης, και κυρίως από την Ευρωπαϊκή Συμφωνία για τη διαβίβαση αιτήσεων δικαστικής αρωγής της 27.1.1977.

Η επιλογή του συστήματος αυτού κατέστησε απαραίτητη την εισαγωγή μιας επιφύλαξης όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3.

Η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού έχει την έννοια ότι, όταν ένα συμβαλλόμενο κράτος έχει κάνει την επιφύλαξη που προβλέπεται και βάσει αυτής απέκλεισε μια από τις παραπάνω γλώσσες (αγγλική ή γαλλική), κάθε άλλο συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να απαιτήσει από το κράτος που έκामε αυτήν την επιφύλαξη, να χρησιμοποιεί στις ανακοινώσεις που του κάνει τη γλώσσα που δεν έχει αποκλείσει.

Άρθρο 7

Οι αποφάσεις για την επιμέλεια των τέκνων πρέπει να εκτελούνται ταχιστα προκειμένου να έχουν πρακτικό αποτέλεσμα. Για να εκτελεσθούν στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, αρκεί οι αποφάσεις να είναι εκτελεστές στο κράτος που τις εξέδωσε. Αν θα έπρεπε πρώτα να εξαντληθούν τα ένδικα μέσα που προβλέπονται από τη νομοθεσία του κράτους που εξέδωσε την απόφαση, ακόμη και μετά την παράνομη μετακίνηση του τέκνου, τότε οι συνθήκες, πιθανόν, να είχαν τόσο ριζικά αλλάξει από την πάροδο του χρόνου, ώστε η αναγνώριση ή η εκτέλεση της απόφασης να μην εξυμηρετούν πλέον το συμφέρον του τέκνου.

Η εκτέλεση δεν θα διατάσσεται παρά μόνο αν η απόφαση είναι εκτελεστή στο κράτος που την εξέδωσε.

Αν το κράτος που εξέδωσε την απόφαση αυτή δεν παράγει δεδικασμένο και γι'αυτό δεν είναι εκτελεστή ή είναι εκτελεστή υπό ορισμένους όρους, η απόφαση θα έχει την ίδια ισχύ στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση. Επιπλέον, σύμφωνα με την παρ. 2α του άρθρου 10, το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μπορεί να αναβάλει τη διαδικασία για αναγνώριση ή εκτέλεση, αν η αρχική απόφαση υπόκειται στο κράτος που την εξέδωσε σε τακτικό ένδικο μέσο το οποίο έχει ήδη ασκηθεί. Το βάρος της απόδειξης το φέρει ο εναγόμενος, που αντιτίθεται στην αναγνώριση ή εκτέλεση.

Εννοείται φυσικά ότι οι σχετικές με την επιμέλεια αποφάσεις που έχουν αναγνωρισθεί και εκτελούνται σε ένα συμβαλλόμενο κράτος βάσει του άρθρου 7, εξομοιώνται ως προς τα αποτελέσματά τους με τις εσωτερικές αποφάσεις του κράτους της εκτέλεσης που εκδίδονται για το θέμα αυτό.

Άρθρο 8

Το άρθρο 8 προβλέπει τους όρους που πρέπει να πληρούνται για την αποκατάσταση της επιμέλειας στην περίπτωση παράνομης μετακίνησης του τέκνου, επειδή πολυάριθμες περιπτώσεις τέτοιων μετακινήσεων χωρίς δικαίωμα σημειώνονται με την ευκαρία της άσκησης του δικαιώματος της προσωπικής επικοινωνίας.

Ακόμη η παράγραφος 3 του άρθρου 8 προβλέπει την απόδοση του τέκνου, σε εφαρμογή των παραγράφων 1β και 2, έστω και αν οι όροι που απαιτούνται στο στοιχείο α της παραγράφου 1, δεν πληρούνται.

Άρθρο 9

Το άρθρο 9 εφαρμόζεται σε άλλες περιπτώσεις παράνομης μετακίνησης τέκνων, διαφορετικές από εκείνες που καλύπτονται από το άρθρο 8, όταν η αίτηση υποβάλλεται σε κεντρική αρχή μέσα στην προθεσμία των έξι μηνών από την παράνομη μετακίνηση.

Περιληπτικά οι τρεις λόγοι απόρριψης είναι οι εξής: α) Η μη επίδοση του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, όταν η απόφαση εκδόθηκε ερήμην του εναγόμενου β) η αναρμοδιότητα του δικαστηρίου που εξέδωσε την ερήμην απόφαση και γ) η ύπαρξη αντιφατικών αποφάσεων.

Σκοπός της παραγράφου 1α είναι να εξασφαλισθεί ότι οι αποφάσεις αναγνωρίζονται ή κηρύσσονται εκτελεστές μόνο αν έχει πραγματικά δοθεί στο πρόσωπο, στο οποίο σύμφωνα με την εφαρμοστέα νομοθεσία πρέπει να επιδοθούν όλες οι αποφάσεις οι σχετικές με την επιμέλεια του τέκνου, επαρκής δυνατότητα να παραστεί. Δεν είναι απαραίτητο το πρόσωπο στο οποίο δεν γνωστοποιήθηκε ή δεν επιδόθηκε έγκαιρα το έγγραφο της δίκης να είναι εκείνο που

αντιτίθεται στην αναγνώριση. Αν υπήρξε αλλαγή στα πρόσωπα που ενδιαφέρονται για την επιμέλεια του τέκνου μεταξύ της αρχικής απόφασης και της αίτησης για αναγνώριση, το πρόσωπο που αντιτίθεται στην αναγνώριση οφείλει, για να υπαχθεί στο στοιχείο α', να αποδείξει ότι στον αρχικό εναγόμενο δεν έγινε κανονική επίδοση.

Η παράγραφος 1β καλύπτει την περίπτωση που η απόφαση έχει ληφθεί ερήμην του εναγόμενου και μεταξύ της αρχής που εξέδωσε την απόφαση και των μερών δεν υπάρχει επαρκής δεσμός που να δικαιολογεί την αναγνώριση ή την εκτέλεση της απόφασης.

Η παράγραφος 1γ προβλέπει ότι η αναγνώριση και η εκτέλεση μπορούν να απορριφθούν αν έχει εκδοθεί προγενέστερη απόφαση σχετική με την επιμέλεια του τέκνου στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση. Η απόφαση αυτή πρέπει να έχει γίνει εκτελεστή πριν από την μετακίνηση χωρίς δικαίωμα. Ο κύριος σκοπός του όρου αυτού είναι να εμποδισθεί ένα πρόσωπο να κάνει 'FORUM SHOPPING' επιτυχάνοντας την έκδοση μιας ευνοϊκής απόφασης σε ένα κράτος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο βρίσκεται το τέκνο και στη συνέχεια να απαγάγει το τέκνο και να το οδηγήσει στο κράτος αυτό και να χρησιμοποιήσει την απόφαση ως λόγο απόρριψης.

Το κείμενο της παρ. 2 διευκρινίζει ότι η προσφυγή στην κεντρική αρχή δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να εφαρμοσθούν οι διατάξεις της σύμβασης. Είναι πάντα δυνατό για το ενδιαφερόμενο μέρος, στις περιπτώσεις των άρθρων 9 και 10, να απευθύνεται απευθείας στην αρμόδια αρχή του κράτους προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση, παρακάμπτοντας την κεντρική αρχή. Αν πληρούνται όλες οι σχετικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στη σύμβαση, η αρμόδια αρχή πρέπει να εφαρμόσει τις διατάξεις αυτής της σύμβασης.

Οι λόγοι απόρριψης που προβλέπονται στο άρθρο 9 αφορούν μόνο τη διαδικασία. Τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίζεται η αλλοδαπή απόφαση, δεν πρέπει να εκτιμώνται εκ νέου.

Άρθρο 10

Αυτό το άρθρο εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει μετακίνηση χωρίς δικαίωμα ή το αίτημα για αναγνώριση ή εκτέλεση έχει υποβληθεί μετά την πάροδο έξι μηνών αφότου έλαβε χώρα η μετακίνηση χωρίς δικαίωμα. Αν το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση διατύπωσε την επιφύλαξη που προβλέπεται στο άρθρο 17, οι λόγοι απόρριψης που απαριθμούνται στο άρθρο 10 θα ισχύουν και αν ακόμη η αίτηση για αποκατάσταση υποβλήθηκε μέσα σε έξι μήνες από την παράνομη μετακίνηση.

Η παράγραφος 1α αυτού του άρθρου είναι πιό περιοριστική από τη συνήθη ρήτρα που διέπει την απόρριψη της περιγραφής του τύπου εκτελέσεως ('EXEQUATUR') για λόγους δημόσιας τάξης. Δεδομένου ότι το συμφέρον του τέκνου αποτελεί μια από τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου, η παράγραφος 1α του άρθρου αυτού δίνει τη δυνατότητα απόκρουσης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης της αλλοδαπής απόφασης, εφόσον αυτή η εκτέλεση θα αποτελούσε καταφανή παραβίαση της θεμελιώδους αυτής αρχής.

Η παράγραφος 1β καθιερώνει εύλογη λύση για τις περιπτώσεις όπου το δικαστήριο έχει λόγους να πιστεύει ότι οι περιστάσεις έχουν μεταβληθεί, σε σημείο που η απόφαση που πρέπει να αναγνωρισθεί ή να εκτελεσθεί δεν ανταποκρίνεται πλέον στο συμφέρον του τέκνου. Αν το δικαστήριο προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση διαπιστώσει ότι οι συνθήκες βάσει των οποίων εκδόθηκε η αρχική απόφαση έχουν μεταβληθεί, μπορεί να αποκρούσει την

αναγνώριση ή την εκτέλεση. Η μεταβολή αυτή των συνθηκών μπορεί να είναι ένα νέο γεγονός, αλλά μπορεί να είναι και μόνο απλή πάροδος χρόνου, εξαιτίας της οποίας το συμφέρον του τέκνου είναι πλέον διαφορετικό απ'ότι ήταν στο παρελθόν. Υπάρχει όμως μία σημαντική εξαίρεση στον κανόνα αυτό: μόνη η αλλαγή του τόπου διαμονής του τέκνου μετά από μετακίνηση χωρίς δικαίωμα, δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί μεταβολή των συνθηκών. Η πρόθεση είναι να αποκλεισθεί στον απαγωγέα η δυνατότητα, σε κάθε περίπτωση απαγωγής του τέκνου, να επικαλείται την αλλαγή του τόπου διαμονής του τέκνου ως επιχειρήμα για να κινήσει μια διαδικασία η οποία θα μπορούσε, τελικά, να καταλήξει σε απόκρουση της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης. Η κατάσταση είναι διαφορετική, ακόμη και αν η αρχική απόφαση έχει εκδοθεί πριν την απαγωγή, στην περίπτωση που η αίτηση για αναγνώριση ή εκτέλεση υποβάλλεται τόσο μεταγενέστερα από την απαγωγή ώστε θα μπορούσε κανείς να πεί ότι θα ήταν αντίθετο με το συμφέρον του τέκνου να οδηγηθεί στον τόπο της προηγούμενης διαμονής του, επειδή αυτό έχει ήδη εξοικειωθεί με το περιβάλλον της νέας του διαμονής. Σε τέτοιες περιπτώσεις το στοιχείο που μπορεί να δικαιολογήσει μια νέα εξέταση είναι η προσαρμογή του τέκνου σε ο καινούργιο περιβάλλον και όχι η μεταβολή του τόπου διαμονής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο όρος 'καταφανώς' αναφέρεται συγχρόνως στα στοιχεία α και β της παραγράφου 1. Η πρόθεση των συντακτών της σύμβασης είναι να υπογραμμίσουν ότι δεν μπορεί να γίνεται επίκληση των λόγων απόρριψης παρά μόνον σε αναμφισβήτητες περιπτώσεις.

Ο σκοπός της παραγράφου 1 γ και ii του άρθρου αυτού είναι να επιτραπεί η απόκρουση της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης αν οι δεσμοί του τέκνου με το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση είναι πραγματικοί και αν το τέκνο δεν έχει τέτοιους δεσμούς με το κράτος που εξέδωσε την απόφαση, ή αν ο μόνος δεσμός του είναι η διπλή ιθαγένεια.

Σύμφωνα με την παρ. 1δ, η αναγνώριση και η εκτέλεση μπορούν επίσης να αποκρουσθούν όταν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που εκδόθηκε είτε στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, είτε σε ένα τρίτο κράτος, αλλά η οποία είναι εκτελεστή στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση. Ένας παρόμοιος λόγος απόκρουσης αναφέρεται ήδη στο στοιχείο γ της παραγράφου 1 του άρθρου 9. Αλλά επειδή το άρθρο 10 εφαρμόζεται ακόμη και αν δεν έχει γίνει μετακίνηση χωρίς δικαίωμα, οι προϋποθέσεις που έχουν σχέση μ'αυτόν το λόγο απόκρουσης είναι κάπως διαφορετικές. Για να υπάρχει λόγος απόκρουσης πρέπει η προηγούμενη απόφαση να έχει εκδοθεί όχι πριν από την παρانونη μετακίνηση, αλλά με κατάθεση του εισαγωγικού της δικής εγγράφου προτού αρχίσει η διαδικασία της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης. Αυτό έχει ως συνέπεια να εμποδισθεί το πρόσωπο που έχει το τέκνο στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση από το να δημιουργήσει εμπόδια στην αλλοδαπή απόφαση αρχίζοντας διαδικασίες στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση μετά από την έναρξη των διαδικασιών για αναγνώριση ή εκτέλεση.

Το βάρος της απόδειξης των λόγων απόκρουσης ανήκει καταρχήν στο μέρος που αντιτίθεται στην αναγνώριση ή την εκτέλεση της αλλοδαπής απόφασης.

Τέλος, το ασυμβίβαστο δεν αποτελεί αυτόματα λόγο απόκρουσης. Η απόκρουση δεν μπορεί να γίνει παρά μόνον αν είναι σύμφωνη με το συμφέρον του τέκνου. Το συμφέρον αυτό θα είναι καθοριστικός παράγοντας στην επιλογή μεταξύ των διαφόρων αποφάσεων.

Οι αποφάσεις σε θέματα επιμέλειας πρέπει να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη.

ακομή και αν δεν έχουν αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου. Το στοιχείο α της παρ. 2 του άρθρου 10 αναφέρει μια σημαντική εξαίρεση αυτής της αρχής.

Ο όρος "αναστολή" της διαδικασίας της αναγνώρισης και της εκτέλεσης πρέπει να έχει την έννοια που του δίνει το εσωτερικό δικαιο του FORUM.

Το γεγονός ότι εκκρεμούν άλλες διαδικασίες (στοιχ. β της παραγράφου 2) δεν θεωρείται στην παρούσα σύμβαση λόγος απόκρουσης αλλά λόγος αναστολής της διαδικασίας αναγνώρισης ή εκτέλεσης, με βάση τις ακόλουθες δύο όψεις:

α) για να μην οδηγήσει αναγκαστικά σε απόκρουση της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης, επειδή όταν οι διαδικασίες είναι εκκρεμείς δεν είναι ακόμα δυνατό να προβλεφθεί το αποτέλεσμα και

β) γιατί θα ήταν υπερβολικό να ζητηθεί από το δικαστή που κρίνει την αναγνώριση ή την εκτέλεση να λάβει υπόψη του εκ των προτέρων, όταν ακόμη εκκρεμούν οι διαδικασίες, τις περιπτώσεις που, παρά την ύπαρξη ασυμβίβαστης ημεδαπής απόφασης, πρέπει να δοθεί προτίμηση στην αλλοδαπή.

Η περίπτωση του στοιχ. γ της παραγρ. 2 είναι όμοια με εκείνη του στοιχ. β.

Η λέξη "μπορεί", που βρίσκεται στην εισαγωγική φράση της παραγρ. 2, επιτρέπει επίσης στο δικαστή να καθορίσει προθεσμία μέσα στην οποία οι εσωτερικές διαδικασίες θα πρέπει να ολοκληρωθούν, διαφορετικά η διαδικασία για αναγνώριση ή εκτέλεση μπορεί να επαναληφθεί.

Άρθρο 11

Αυτό το άρθρο αναγνωρίζει στην παραγρ. 1 την αρχή του δικαιώματος της προσωπικής επικοινωνίας. Επειδή οι τρόποι άσκησης του δικαιώματος αυτού, που παραχωρείται στο γονέα που δεν έχει την επιμέλεια του τέκνου, μπορεί να ποικίλλουν σημαντικά από ένα κράτος σε άλλο, κρίθηκε σωστό σε ένα ξεχωριστό άρθρο που αφορά τις αποφάσεις για το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας, να επιτραπεί στις αρμόδιες αρχές του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση να τροποποιήσουν ή να συμπληρώσουν τέτοιες αποφάσεις προερχόμενες από άλλα συμβαλλόμενα κράτη για να τις εναρμονίσουν με τη συνήθη πρακτική του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση. Για το λόγο αυτόν η παράγραφος 2 δίνει στην αρμόδια αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση την ευχέρεια, κυρίως σε σχέση με τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα μέρη, να καθορίσει τους τρόπους άσκησης του δικαιώματος αυτού, λαμβανομένων υπόψη π.χ. των τοπικών συνθηκών, όπως οι περίοδοι σχολικών διακοπών.

Η παράγραφος 3 περιέχει επιπλέον διάταξη που επιτρέπει στην κεντρική αρχή του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, μετά από αίτηση του προσώπου που επικαλείται το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας, να απευθύνεται στην αρμόδια αρχή για να αποφασίσει αυτή για το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας, κυρίως αν έχει απορριφθεί η αναγνώριση και η εκτέλεση της σχετικής με την επιμέλεια απόφασης.

Άρθρο 12

Το άρθρο αυτό προβλέπει ένα ένδικο μέσο για τις περιπτώσεις που το πρόσωπο το οποίο έχει την επιμέλεια εκ του νόμου ή την ασκεί DE FACTO τη χάνει λόγω μιας μετακίνησης χωρίς δικαίωμα του τέκνου δια μέσου διεθνών συνόρων. Η απόφαση της αρμόδιας αρχής πρέπει επομένως να επιτυγχάνεται μετά τη μετακίνηση, ώστε να μπορούν να λαμβανονται μέτρα σε ένα άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Μια

τέτοια απόφαση απαιτείται προκειμένου να εξασφαλισθεί η βεβαιότητα ως προς τη χορήγηση της επιμέλειας μέσα στο κράτος όπου εκδόθηκε η απόφαση και επίσης για να ληφθούν στο κράτος, προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, τα μέτρα που προβλέπονται από τη σύμβαση.

Το άρθρο αυτό αντιμετωπίζει όλες τις περιπτώσεις στις οποίες η επιμέλεια ασκείται χωρίς προηγούμενη απόφαση, είτε από έναν από τους γονείς είτε από τους δύο μαζί.

Το άρθρο καλύπτει πράγματι δύο περιπτώσεις: Η πρώτη είναι εκείνη στην οποία ένα πρόσωπο ή μια αρχή έχει το δικαίωμα της επιμέλειας, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους που εξέδωσε την απόφαση, ενώ το πρόσωπο που μετακινεί το τέκνο δεν έχει τέτοιο δικαίωμα. Η δεύτερη είναι εκείνη στην οποία δύο πρόσωπα έχουν το δικαίωμα της επιμέλειας και το ένα από αυτά μετακινεί το τέκνο παραβιάζοντας το δικαίωμα του άλλου προσώπου. Αν και μια απόφαση σχετική με την επιμέλεια είναι απαραίτητη και στις δύο περιπτώσεις, στην πρώτη περίπτωση αρκεί μια απόφαση που αναγνωρίζει το δικαίωμα της επιμέλειας, ενώ στη δεύτερη μπορεί να χρειάζεται μια απόφαση επί της ουσίας.

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται στο κράτος που εξέδωσε την απόφαση πρέπει να περιλαμβάνουν δύο στοιχεία: Πρώτο, πρέπει να αποφαίνονται ότι η μετακίνηση είναι χωρίς δικαίωμα (παράνομη). Δεύτερο, πρέπει να προσδιορίζουν το πρόσωπο που έχει την επιμέλεια, προκειμένου να μπορεί να του αποδοθεί το τέκνο. Τα στοιχεία αυτά μπορούν να υπάρχουν σε μια μόνη απόφαση ή σε δύο ξεχωριστές, σύμφωνα με τις διατάξεις της εσωτερικής νομοθεσίας του κράτους που εξέδωσε την απόφαση. Εν τούτοις, μια απόφαση που περιορίζεται να διατάζει την επιστροφή του τέκνου στον τόπο όπου βρισκόταν πριν από τη μετακίνηση μπορεί να θεωρείται επαρκής για την εφαρμογή του άρθρου 12.

Άρθρο 13

Το άρθρο 13 απαριθμεί όλα τα έγγραφα που πρέπει να καταθέτει κάθε πρόσωπο που επιθυμεί την αναγνώριση ή την εκτέλεση μιας απόφασης. Οι όροι που επιβάλλονται στο άρθρο 13 πρέπει να πληρούνται, είτε το πρόσωπο που επιθυμεί την αναγνώριση ή την εκτέλεση προσφύγει απ'ευθείας στα δικαστήρια του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση είτε προσφύγει μέσω των κεντρικών αρχών που προβλέπονται από τη σύμβαση.

Στο στοιχείο δ η λέξη "ένδεχομένως" σημαίνει ότι τότε μόνο απαιτείται ένα έγγραφο που να αποδεικνύει ότι η απόφαση είναι εκτελεστή, όταν ο αιτών θέλει να εξασφαλίσει την εκτέλεση της απόφασης και όχι την απλή αναγνώριση.

Άρθρο 14

Το άρθρο 14 προβλέπει τις διαδικασίες για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού υπογορευούνται από την ανάγκη να διευκολυνθεί η σχετική διαδικασία, ζητώντας από τα κράτη να απλοποιήσουν, όπου είναι δυνατόν, τις σχετικές δικονομικές τους διατάξεις. Στα πλαίσια των άρθρων 8 και 9, οι αγωγές για την αποκατάσταση πρέπει να εισάγονται με τη διαδικασία του επειγόντος, στα κράτη όπου ισχύει μια τέτοια διαδικασία.

Άρθρο 15

Οι απόψεις του τέκνου για το προσωπικό του συμφέρον μπορούν συχνά να είναι πολύ σημαντικές για την απόφαση